

Večja v Ljubljani in

po pošti:

celo leto . . . K 140—
pol leta . . . 70—
četrt leta . . . 35—
za mesec . . . 12—

Za inozemstvo:

celo leto . . . K 200—
pol leta . . . 100—
četrt leta . . . 50—
za mesec . . . 20—

JUGOSLAVIJA

Na plemenite naročbe brez
poljudne denarja se ne
moremo oziirati.

Novi naročniki naj pošiljajo
naročilnice po nakaznici.

Oglas se zaračunava po
porabljenem prostoru in sicer
1 mm visok ter 55 mm
širok za enkrat 1 K,
večkrat popust.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6/L.
Telefon šte. 360. — Upravništvo je na Marijinem trgu
šte. 8. Telefon šte. 44.

Izhaja vsak dan zjutraj.
Posamezna številka vrlja 60 vin.

Vprašanjem glede inseratov i. dr. se naj priloži za odgo-
vor dopisnica ali znamka. — Dopisi naj se frankirajo. —
Rokopisi se ne vračajo.

V Nemčiji še vedno tli.

Noske odstopili. — Nevarnost komu-
nističnega puča.

LDU Dunaj, 19. Kako poročajo
dunajski listi, je Noske včeraj dospel
iz Stuttgarta v Berlin in podal svojo
ostavko, vsled česar se je položaj
znatno izboljšal, ker je komisija stro-
kovnih organizacij stavila pogoj, da
se konča splošna stavka. Vsled od-
stopa Kappa je po berlinskih poročil-
li doseglja nevarnost komunistične-
ga puča svoj vrhunec. Večji del Sek-
sionske, Turingije in Westfalske je v
rokah vade svetov. Čete vlade svetov
so razorožile državno brambo.
Prišlo je do ljutih bojov. Več sto
oseb je bilo ubitih. V več mestih so
se sestavile rdeče armade.

Berlin, 19. marca. Včeraj popo-
ldne je prišlo pri Kottbuskih vratih
do spopada med množico in vojak-
i. v Kiehu so se vršili hudi boji med
oboroženimi delavci in četami, držav-
ne brambe. — Iz Draždan se po-
roča, da je vlada sklenila proglasiti
preki sod v ozemlju lipskega okraja
glavarstva. — V ruhrskem

okrožju je več velikih mest v rokah
delavstva, ki proglašajo svojsko dik-
taturu. — Tudi iz drugih krajev se
poroča v nemirih in spopadih.

Položaj v Berlinu.

LDU Stuttgart, 10. Vlado čete
imajo sedaj Berlin trdno v svojih ro-
kah. Severne dele Berlina so zased-
le oborožene množice delavcev.

Nastop proti povzročiteljem preobrata.

LDU Stuttgart, 18. Državna vla-
da nastopi proti povzročiteljem re-
volucije z vso strogostjo. Častniki,
ki so se udeležili puča, bodo brezob-
zirno odpušteni brez vsake pokojni-
ne.

Prevratniki pridejo pred sodišče.

LDU Berlin, 19. Kapp, Bauer,
Papst, Jagov in Ludendorff, ki je pri
prevratu igral veliko vlogo in pre-
prečil vsak sporazum, bodo stavljeni
pred državno sodišče v Leipzigu.

Pred sestavo nove vlade.

svetari ne more sam odločati, ter je
zahteval stiriindvajset ur odloga za
premislek.

Protičev kabinet odstopi.

Beograd, 19. (Izvirno poročilo.)
Kakor sprotijo tukajšnji politični krogi,
poda Protičev kabinet demisijsko v naj-
krajšem času, nakar bo oblikovana
nova vlada, v kateri bosta predsed-
nik in notranji minister nevtiralni
osebi. Parlamentarna skupščina dobi
v tej vladi devet, demokratska zaje-
dnica pa osem mandatarov.

Pred sestavo nove vlade.

Dr. Smoljaka kandidira za ministr-
skega predsednika dr. Trumbića.

Beograd, 19. (Izvirno poročilo.)
Včeraj je prisostvoval sestanku dele-
gov parlamentarne in demokratske
zajednice dr. Smoljaka. Pri pogajani-
jih se je v bistvenih točkah dosegel
sporazum, nakar je dr. Smoljaka
kandidiral za ministrskega predse-
dnika nove vlade dr. Trumbića. Na to
kandidaturo je takoj pristal delegat
demokratske zajednice, Milorad Dra-
šković. Protič pa je izjavil, da o

Seja o zunanjepolitičnem položaju.

Beograd, 19. (Izvirno poročilo.)
Včeraj dopoldne se je vršila parla-
mentarna seja narodnega predstavi-
ništva, na kateri se je pretresal zu-
nanjepolitični položaj naše države.
Na seji je poročal namestnik zuna-

nega ministra, dr. Spalasković. Skle-
pi seje so tajni, vendar se pa govori,
da je zunanjepolitični položaj za nas
dovolj ugoden, da ga smemo preso-
jati optimistično.

SEJA NEMŠKE NARODNE SKUP- ŠČINE.

Stuttgart, 19. Danes se je sestala
nemška narodna skupščina. Presed-
nik Fehrenbach je po otvoritvi seje
izjavil, da se še nobena revolucija
ni izvršila tako lahkomiselno, kakor
prevrat Kappa. Lüttwiza in tovari-
šev. Državni kancelar Bauer je re-
kel, da je berlinskega prevrata kriva
versajlska mirovna pogodba, ki na-
laga nemškemu narodu neizpolnjive
pogoje. Bauer je skupščino zagoto-

vil, da bodo vsi voditelji prevrata
Kaznovani in da bo državna bram-
ba izčiščena. — Prihodnja seja se bo
vršila v Berlinu.

ROMUNSKI KABINET ODSTOPI.

LDU Bukarešta, 17. Romunska
brzojavna agencija Damian javlja:
Vsled opozicije je ministstvo Vajde
podalo ostavko. General Averescu je
bil poverjen, da sestavi novo vlado.

MILAN SKRBINŠEK:

Pol sezone v drami.

Svojemu vzvišenemu namenu za-
dosti gledališče kot umetniški zavod
le tedaj, če stoji v vrsti onih kultur-
nih sil, ki delujejo na oplemenitvi člo-
veštva potom etično in estetično
vzgoje. In to pomeni boj za ideje.
Gledališka umetnost kot takšna, je v
vrsti vseh drugih najvplivnejša in tem
bolj, zato se je v tem smislu tudi
razvijala, ne da bi se smelo trditi, da
je stopila s to tendenco v življenje.
Sodobna drama ima svoj izvor v
antični tragediji, ki je v boju za ideje
igrala veliko vlogo. Grška drama je
bila tendenčna v svojem boju za etič-
no in estetično vzgojo. Helijska tragedija
kakor tudi Aristofanovska komedija
ravno tako. Menandrove ve-
selozigre so slikale že sodobno mo-
derne ljudi v moderni obleki, njih sme-
šile in kazale na njih človeške bole-
sti. Menander je vodil torej že isti
boj, kakor pozneje Molière, in v na-
njih dneh Ibsen.

Seveda človeštvo nima rado, da
mu poveže resnico v obraz in luhbe
mu je, če ga pustijo v tem oziru pri
miru ter ga zabava samo z vsebin,
tako zasnovanimi izrazi, da so na-
pete, da bičalo živce, bude strasti, da

ga poženejo v gromovit smeh ali pa
ga ganejo do solz. Zato so se lele
porajati tudi takšne drame. In to so
od časa do časa zabrisale pravo funk-
cijo drame in gledališča. Vendar pa
se največkrat niti te drame niso mo-
gle izogniti temu bopu. Niso sicer sto-
pile s tem namenom v življenje, a ne-
hote so bolj za ideje vzbudile. Dočeta
se torej tudi tem dramam ni mogoče
izogniti tej funkciji.

»Res zamore postati umetnost
človeštva nekaj čisto vzvišenega, lo-
čenega od vseh teh bojev, ali dokler
človeštvo še ni prodrla do človečno-
sti, dokler žive in si moledujejo čeli
milijoni ljudi, ki trpe sili in pomanj-
kanje na duši ali telesu, ali pa na du-
ši in telesu, tako dolgo nam morata
biti razvol in boj za ideje, o katerih
živimo v veri, da nam bodo člove-
štvo dovedli do človečnosti, več ka-
kor vse drugo, in ne smemo nikakor
staviti umetnosti na nivo lart pour
l'art-izma in pri tem pozabiti na va-
žno funkcijo, ki pripada umetnosti v
razvojnem boju človeštva.« (Berger).

Torej že ta vzvišena naloga, ki jo
ima poleg drugih umetnosti tudi gle-
dališče, zahteva od tega programa-
tično delovanje. A k temu pride še
potreba vzgoje občinstva v pravem
pojmovanju gledališke umetnosti, in

(Seja privremenega narodnega pred-
stavnštva v soboto dne 13. marca
1920.)

Beograd, 14. marca 1920.

Sobotna seja našega parlamenta
označuje duševno in moralno obzor-
je sedanjih ministrov. Zgodovina
parlamentarizma v kulturnih drža-
vah ne pozna nobene seje, v kateri
bi bilo nakopičeno toliko neved-
nosti, toliko moralnih nedostatkov,
toliko neresnice in toliko političnih
neorientiranosti posameznih mini-
strov, kakor v soboto dne 13. mar-
ca 1920. Vlado stranke tvorijo kon-
glomerat najrazličnejših svetov, na-
ziranih, vezane so samo po socialni
reakciji in po nepremagljivi sili po
vladi. Vezane so po socialni reakciji,
ker so odločni sovražniki agrarne re-
forme, ker so odvzeli invalidom pod-
pore, in ker nimajo smisla za soci-
jalni napredek.

Ni čuda, da se rodijo iz tega kon-
glomerata izrodki proti družabni
dostojnosti in proti morali. Ni čuda,
da so nekateri ministri ignoranti v
stvari, ki je zastopala. Nevednost,
nedostojnost, strast po vladi, obre-
kovanje, — to so znaki tega mini-
strstva. V sobotni seji je bilo to do-
kazano.

Naj navedemo samo nekatere
eklatantne slučaje. Finančni minister
Velizar Janković je podal svoj eks-
pozé c naših finančnih priklah. Eden
izmed navzočih je o tem ekspozéju
sodil: »Nezrelost v izvajanju in ne-
dostojnost v izrazih.« Minister Jan-
ković ni vedel da ima pri naši Na-
rodni banki depot v znesku od 1 mil-
jarde in 200 milijonov kron! Začuden
je gledal, ko je bil na to opozorjen
ter zmedeno mrmral, da se bo o tem
informiral. Minister Janković ni ve-
del, da je bivši minister Ninčić 300
milijonov K dobil z Dunaja! To sta
dva slučaja, ki dovolj dokazujeta,
da je Janković le kot diletant pre-
vzel ta portfelj, in da deluje v mini-
sterstvu kot diletant. Če dvajset dni
sedi v ministerstvu, pa se ni infor-
miral o našem finančnem stanju!
Njegov ekspozé nam zato tudi ni
podal nikake slike o naših financah.

Nevednost ministra Jankovića pa
gre še dalje. On ne ve, da škoduje
kreditu naše države, ako trdi kot fi-
nančni minister, da stojimo pred
bankrotom. Mi ne stojimo pred
bankrotom, ki si ga je Janković iz-
mislil, zato da bi prejšnjo vlado očr-
nil. Jankovića strast in nevednost
gresta tako daleč, da bi uničil brez
vsakega pomisleka kredit naše dr-
žave, da bi le dosegel za stranko
korist. Ko je prišel Veljković meseca
avgusta 1919 v finančno ministristvo,
ni imel niti toliko sredstev, da bi

uradnike plačal, Janković pa je ob
svojem nastopu našel polne predale,
našel je okoli 4 milijarde kreditov,
s katerimi bi mogla naša država žive-
ti 8 mesecev, ako ne bi imela niti
vinarija dohodkov. Jankovića dik-
tatorska manira ljubi hude besede,
kakor »bankerot«, kako pa izgleda
bankerot in kako nastane bankerot,
o tem Janković nima pojma. Naše
državne finance so že tako konsoli-
dirane, da ne more priti do zloma;
to bi se zgodilo kvečjemu le v slu-
čaju, ako bo vodila Jankovića ne-
vednost finance. Za ta slučaj seveda
ne more nikdo garantirati.

Druge lastnost reakcionarne vla-
de je nedostojnost. Nedostojno se
je obnašal minister Roškar, ki ga je
poslanec dr. Puc zalotil na laži. Dr.
Puc je namreč v svojem govoru na-
vedel, da je minister Roškar eska-
motiral, protizakonito odstranil
ukaz, ki je bil podpisan od presto-
laslednik in veljaven. Ker je
Roškar nekaj ugovarjal, se je obrnil
dr. Puc k njemu z vprašanjem, ali je
res ali ne. Minister Roškar je mo-
gočno zamahnil z roko ter izjavil:
»To ni res!« Na to je dr. Puc izve-
kel iz žepa »Služ. Novine« od 10.
tm., v katerih je bil natisnjen ukaz
podpisan od prestolaslednika in
ministra Roškarija in s katerim se
imenuje Prohazha za inspektorja v
poljedelskem ministristvu. Med tem,
ko se je tiskalo, je izvedel Roškar
da je Prohazha sicer izvrsten stro-
kovnjak v poljedelskih stvarih, da je
pa demokracije mišljenja. Na to
je dal takoj ukaz v državno tiskarno,
da se ima v nadaljnjih iztisih urad-
ga lista iz dotičnega ukaza, s kate-
rim se imenujejo inspektorji. Proha-
za izpustiti. Roškar je priznal svoje
dejane in s tem omadeževal čast
parlamenta, čast ministristva, čast
Slovencev.

Bivši demokratski vladi je dr.
Velizar Janković očital, da vzbuja
»invalidom in uradnikom apetit«. Za-
kaj? Ker je določila invalidom, vdo-
vam in sirotam padlih vojakov pod-
pore, uradnikom pa plače, od kate-
rih bodo mogli vsaj skromno živeti!
Omogočati skromno življenje eks-
sistenco tistim, ki so za državo žr-
tovali svoje najdražje, zdravje, o-
mogočati obstoj uradnikom, ki dela-
jo za državo, pomenja torej »vzbu-
jati apetit po denarju.« Hvala za do-
stojnost g. Janković!

Nedostojno se je obnašal na so-
botni parlamentarni seji tudi mini-
sterski predsednik Stolan Protič.
Kakor smo že poročali, je on na
prejšnjih sejah obdolževal in natoče-
val razne ministre iz demokratske
vlade. Veljkovića je n. pr. predbacil
prevaro. Ta očitek je Veljković

odločno in dostojno odbil. V soboto
pa se je Protič spravil nad Dražo
Pavlovića, predsednika parlamenta.
Rekel je, da je Pavlović nekorektno
postopal takrat, ko je nastopil Mar-
ko Trifković, kot designirani mini-
sterski predsednik. Pavlović pa ga je
tako postavil na laž, odvrnil mu,
da on ni bil nikdar vprašan od krone
ali naj se designira Marko Trifković
za ministrskega predsednika (to je
bilo začetkom novembra 1919), nego
da je bila Trifkoviću poverjena se-
stava kabineta brez njegovega so-
delovanja in da on ni stavil nikakega
predloga ne za ne proti Trifkoviću.

Morala in dostojnost Protič-Ko-
roševega kabineta je res globoko
padla. Ministerski predsednik obre-
kne svoje prednike, obrekuje druge
kolege, in komaj izusti obreko-
vanje, že je dokazana neresničnost
njegove trditve. Ako se ministri tako
nizkotno obnašajo, zakaj se čuditi,
da javna morala vedno bolj propa-
da? Na najvišjih mestih se morala in
dostojnost gazita, gazita se javno,
brez vsakega stida in sramu.

Čorje državi, ako sloni njeno vod-
stvo na gnili, krivični podlagi!

Strast po vladi je glavna opora
Protič-Koroševega kabineta. Na
sobotni seji je izjavil Protič v vladni
deklaraciji, da njegova vlada, ki je
parlamentarna, hoče delati samo s
parlamentom in da ho izvajala kon-
sekvence ako ne bi imela parlamen-
ta za seboj. Četrt ure kasneje se je
vršilo glasovanje o zaupnici vladi.
Zbornica ni izrekla vladi zaupanja,
ker ni bilo niti dovolj števila poslan-
cev navzočih, da bi mogli skleniti o
tem ali se izreče vladi zaupanje ali
ne. Vkljub temu pa, da vlada ni do-
bila zaupnice, vlada ni odstopila, iz
strasti po vladi sta Protič in Koro-
šec pogazila parlamentarni princip,
ostala na vladi brez zaupanja od
strani parlamenta, dasi ravno sta bila
poverjena z vlado le pod tem pogo-
jem!

Vsakemu, ki je bil prisoten v so-
boto v parlamentu, je jasno, da se je
moralna podlaga Protič-Koroševe
vlade pogreznila. S to moralno pod-
lago pa se mora pogrezniti tudi za-
upanje ljudstva.

Ivan Cankar: Mole življenje. Kot
13-15. splošč Narodne knjižnice, ki
jo izdaje Zvezna tiskarna v Ljublja-
ni, je izšla znamenita Cankarjeva
knjiga Mole življenje. Knjiga priob-
čuje 16 črtic iz detinskih let in 19 no-
velic iz poznejše dobe pisatelja. Z
le Cankarju lastno mojstrsko roko
opisuje pisatelj svoje življenje in svo-
ja opazovanja življenja in družab-
nega reda. Knjiga je v vsakem oziru
zanimiva in znamenita.

pa skrb za stopnjevanje razvoj dram-
skega ensembela.

Saj pravi tudi gospod Člankar
sam: »Resno gledališče mora imeti
svoj cilj, kajti prispevati mora v pri-
vlačni obliki k ljudski izobrazbi, nu-
diti narodni poduk, zabavo in umet-
niški užitek, obenem širiti dober
okus, gojiti poleg domače dramatike
umetnost sorodnih in tujih narodov
itd. — to je že samo po sebi namen
in naloga vsakega poštenega narod-
nega gledališča. — Cilj je oni umet-
niški izraz, za katerim stremi pošte-
no in nadarjeno gledališče.«

Lene besede, ali samo besede.
Dejani ni. Da, če bi sedanje vodstvo
vsaj ta tu od nje samega skicirani
program izvajalo, bi bilo vse precej
v redu, gili to se ne godi, to čuti go-
spod Člankar tudi sam, in zato se to-
liko časa mudi pri točki programa.
Ne prinaša nikakršnih dokazov, da
ima kakšen cilj, in da mu gre naspro-
ti. Dokaz bi moral biti viden v nje-
govem repertoarnem načrtu, ali dra-
matična dela, ki so se letos vrzijo-
rila, so po svojih kar se vrednosti
tiče nad vse pestrobavni sestavi,
takšna, da tvorijo ravno protidokaz
temu, kar gospod Člankar trdi o svo-
jem cilju. Edino »privlačni« obliki se
vodstvo ni izneverilo, ne v zberu del,

ne v obliki, v kateri jih stavila pred
občinstvo. Ali ta privlačnost nima
žal nič skupnega s stremiljenjem po
čisti umetnosti, to je privlačnost, so-
rodna oni cirkuških plakotov, ki va-
bilo s svojimi klovni, oni Wernerje-
vih in Maxikinih romanov ter kine-
matografskih filmov. Kal pomaga
spravljati na oder tudi vredna dela,
četudi včasih vendarle v taki obliki,
ki vsaj ne povzroči nikakršnega zla,
a seveda ni taka, kakršna bi pod
strokovniškim vodstvom in v rokah
res pravih režiserjev bila mogoča
— če je onih po vrednosti ali iz-
vedbi za vzgodo okusa in duševnosti
občinstva razdiraločih skoraj še en-
krat toliko, kakor onih prvih. Tu si
stolita v 177 predstavah nasproti
številki 61 in 116. Ne bom zdaj te tri-
ditve dokazoval kot pravo, privedlo
nas bi predaleč. To si prihranim za
prihodnji članek, ko vsako posamez-
no delo, ki le prišlo letos na naš oder
z literarnega in režijsko-igralskega
stališča osvetlim. Danes podam le
kratek pregled.

Po vrednosti neprimerna so bila
sledeča dela: Tat, Korenček, Nočni
čuvaj (kolikor so pravile recenzije o
tem delu, zadošča za obsojbo). Mil-
nar in njegova hči. Po izvedbi zagre-
šene so bile Na položju (ki ni čisto

brez vsake vrednosti). Protekclja
(ki končno v pravi obliki tudi sme
oder). Ženitev. Na dnu. Favn. Sne-
gučica. Pepelka. — S tem pa nika-
kor nočem reči, da se z vporizoritvijo
onih del, ki jih tu nisem naštel z ozi-
rom na umetniški program, docela
strinjam, nalsibio radi njih literarne
vrednosti ali pa oblike, v kateri so
stopile na oder.

Gospod Člankar si ugovarja na
mestu, ko pride v zagato, kajti na-
pisal je besede, s katerimi tako napo-
vendarle retirira s svojo trditvijo, da
program ni potreben, četudi ga skri-
va pod naslov svojega repertoarne-
ga načrta, ki ga pa seveda ni mogel
izvršiti, kakor trdi.

Vsa ta utemeljevanja o nemogo-
čem smotrenem delu, ki slede zdaj,
so pa le ugovor v zadregi krivde —
Naj to svojo trditev utemeljim. Da
morem to, je žal treba, da citiram
ves tozadevni odstavek: »Seveda
pri nas le za enkrat tudi s tem na-
črtom še velik kriz. Načrt napraviš
lahko samo po ensembel. Navdušaj
se za najlepše dramatično delo, kaj
ti pomaga, če imaš načrt skušeni za
cele mesece naprej (izdelan, ko do
petega tega meseca obilubitenega
prevoda še do tridesetega prihodnje-
ga meseca nimaš v rokah!«

Manifestacija za Jugoslovansko Matico.

Ob 10. uri dopoldne se vrši velika manifestacijska zborovanja na prostoru pred hotelom »Slon«. Govore zastopniki strank in organizacij.

Spreved po mestu.

Po shodu se razvrsti obhod po mestu, in sicer po Aleksandrovi, Bleiweisovi, Rinski, Emonski in Čojzovi cesti čez Sv. Jakoba most na Sv. Jakoba trg, po Starem trgu, Mestnem trgu, Stritarjevi ulici, Marlinem trgu, Prešernovi ulici pred pošto, kjer je razhod.

Razpored organizacij v sprevedu.

I. del spreveda.

1. Jezdni odsek Sokola. (Zbirališče Bleiweisova cesta).

II. Zastave ljudskih in srednjih šol.

III. Mladina ljudskih in srednjih šol: 1. I. deška ljudska šola v Šiški, 2. deška ljudska šola v Šiški, 3. V. mestna deška, 4. IV. mestna deška, 5. III. mestna deška, 6. II. mestna deška, 7. I. mestna deška, 8. I. mestna deška, 9. III. mestna deška, 10. II. deška meščanska, 11. II. deška meščanska, 12. I. deška meščanska, 13. I. deška meščanska, 14. I. državna gimnazija, 15. realna gimnazija, 16. realka, 17. učiteljske, 18. licej, 19. državna obrtna šola, 20. trgovska šola. (Zbirališče šol je pred šolskimi poslopji).

IV. Godba Dravske divizije.

V. Zastave vseh organizacij, ki se udeležijo spreveda.

VI. Predsedstvo shoda.

VII. Sokolska društva. (Zbirališče »Narodni dom«).

VIII. Žensko telovadno društvo. (Zbirališče I. drž. gimn.).

IX. Klub priu. učit. - beguncev. (Zbirališče »Učiteljska tiskarna«).

X. Ljudstvo iz zasedenega ozemlja. (Zbirališče pred magistratom).

XI. Društvo Dobrovolcev. (Zbirališče Mikuš, Kolodvorska ul.).

XII. Kulturne organiz., Obrambna društva, Izobraževalna društva itd.

I. Univerza. (Zbirališče Dež. dvor.).

2. Pravnik. (Zbirališče Justična palača).

3. Slovenska Matica. (Zbirališče društveni prostor).

4. Leopova družba. (Zbirališče »Union« dvorišče).

5. Konservatorij »Olasbena Matica«. (Zbirališče »Olasbena Matica«).

6. Ciril in Metodova družba. (Zbirališče »Narod. dom«).

7. Straža. (Zbirališče »Union« dvor.).

8. Udruga izralcev. (Zbirališče opera.).

9. Krščansko-socialna zveza. (Zbirališče »Union« dvorišče).

10. Splošno žensko društvo. (Zbirališče magistrat.).

11. Česka obec. (Zbirališče »Narodni dom«).

12. Ruski Kružok

(Zbirališče »Narodni dom«) 13. Šišenska čitalnica. (Zbirališče društveni prostor).

XIII. Pevska društva. 1. »Olasbena Matica«. 2. »Ljubljanski Zvon«. 3. »Slavec«. 4. Pevsko društvo Krakovo-Trnovo. (Zbirališče pevskih društev »Narodni dom«).

II. del spreveda.

1. Godba zveze Jugoslovanskih železničarjev.

II. Skupine narodnih noč. (Zbirališče pred opernim gledališčem).

III. Oključani vozovi. (Zbirališče Kongresni trg).

IV. Organizacije visokošolcev. (Zbirališče pred deželnim dvorcem).

V. Strokovne organizacije. 1. Društvo javnih nameštencev. (Zbirališče Vodnikov trg).

2. Sloja. (Zbirališče magistrat.).

3. Zveza jugoslovanskih železničarjev. (Zbirališče Bavarski dvor).

4. Jugoslovanska strokovna zveza. (Zbirališče »Union« dvorišče).

5. Narodna socialna zveza. (Zbirališče »Narodni dom«).

6. Društvo zasebnih uradnikov. (Zbirališče društveni prostor).

7. Društvo delovodij. (Zbirališče magistrat.).

VI. Športne organizacije. »Slovan«. »Ilirija« in »Sparta«. (Zbirališče kavarna »Evropa«).

VII. Gasilec. (Zbirališče pred »Mestnim domom«).

VIII. Ostali udeleženci manifestacijskega zborovanja.

Kaj moralo vedeti udeleženci spreveda?

1. Organizacije se zbirajo najkasneje ob 10. dopoldne na določenih zbirališčih.

2. Vsaka organizacija ima v sprevedu svoj napis. V to svrhu pošlje enega izmed članov na magistrat po napis, kjer ga dobi ob 9. uri zjutraj.

3. Iz zbirališč priokrajajo organizacije v vrstah še pred 10. uro na manifestacijski prostor pred »Slonom«.

4. Po navodilih rediteljev se razvrste organizacije pred »Slonom« tako, kot bodo korakale v sprevedu. Le ljudsko-in srednjošolska mladina se takoj uvrsti v spreved po Aleksandrovi cesti. Godbi in zastave organizacij se zbore pod balkonom hotela »Slon«.

5. Organizacije naj poskrbe, da bo imelo članstvo kolikor mogoče veliko malih zastavic.

6. Vsaka organizacija mora skrbeti za red v svojih vrstah.

Reditelji.

Določeni reditelji se zbore točno ob 9. uri dopoldne na dvorišču hotela »Slon«, kjer dobe potrebna navodila in znake.

Manifestacijski odbor.

Bodo dale rane kmalu zaceliti, ali neosvojen Korotan. Gosposvetsko polej in Ziljska dolina je izgubljena. ako se ji ne nudi takojšnje pomoči. Narodni značaj ljudstva, kotkor ga je še ostalo, bo kmalu izbrisan. Z vsa paro delajo Nemci, predvsem v Šolah, ki služijo izključno le v to, da raznarodujejo. Kakor volkovi trgajo našo dečo iz naročja matere in jo uničujejo. Vsak dan se množijo žrtve. Kako žalostno je, biti priča temu početju! Kdor ni skušal, ne more verjeti. Ista usoda lahko doleti našo Gorico, naš Trst in še bližje naše kraje ob Krasi, zakaj kdo ve, s kakimi sredstvi bo nastopila italijanska vlada, da zatre naš narod. Naša dolžnost je torej, da pomagamo.

Tisti ni brat, ki ne priskoči vzhajajočemu in s smrtno se borečemu bratu na pomoč. In pomagali bomo le z marljivim in neumornim delom. Že s tem, da se strzememo in vsi delamo za povzdigo naše Jugoslavije, pomagamo našim neodrešenim bratom. Če bomo močni in trdni, dobro organizirani in v pogledu naše boljše bodočnosti ene in iste misli, bomo našim bratom veliko koristili. Naša moč bo nanje blagodejno vplivala, naša moč bodo upoštevale druge države, med katerimi ne v zadnji vrsti Italija. Močni pri svojem delu pa bomo le, ako bomo vedno in povsod imeli pred očmi neodrešeno, nesrečno domovino našo. Tej bo posvečeno delo »Jugoslovanske Matic«. Našo voljo in ljubezen pa bomo dokumentirali v nedeljo. Dasi sem večji prijatelj podrobneje dela kakor manifestacij, je v tem trenutku manifestacija na mestu in nujno potrebna. Prvič, ker le treba narod ob priliki ugotovitve tako važne organizacije zainteresirati za njegove naloge in dolžnosti, drugič na opozoriti zunanji svet, da gremo sedaj tisto pot, ki nam jo je diktiral Pariz. Isto pot gremo, ki so jo šli pred nami vsi narodi-suzniti, koprneči po svobodi. Predno pa de definitivna odločitev naših meja, na antanta vo, v katero naročile nas je vrgla s svojo inneritalistično politiko. Brez prekrižvanja, tasno povejmo, da hočemo neumorno delati vsi do zadnjega: Slovenci, Hrvati in Srbi za krato, ki so naši, ki nanje nikoli ne pozabimo in da ne dopustimo, da bi se odtuili in ubili natzavednejši del našega naroda, ki ga govorijo ljubimo. Naš narod naj v nedeljo pove glasno, da se ne zadovoljuje niti z Wilsonovo črto, temveč vstraja pri svoji znani zahtevi po Trstu in Gorici in Ziljski dolini. Če nam sedaj izpodleti, ne bomo niti s križem rok, temveč delali, da nam v treh ali desetih letih ne izpodlet. Kakor Francija v Alzaciji Loren, tako hočemo in moramo končno tudi mi triumfirati nad nasilstvom in krivico. Miru ne bo, dokler ne bodo izpolnjeni vse naše želje. Na delo!

A. B.

Preustroj Nittijevega kabineta.

Nitti je po demisiji stare vlade sestavil koalicijski kabinet. V njem so zastopani liberalci, demokrati, radikalci in reformisti. Klerikalci so vstop v kabinet odklonili, ker se bila njihova načela ovržena. Novi Nittijev kabinet torej predstavlja vlado manjšine. Z večino glasov razpo-

gajo še vedno hlevistični socialisti in klerikalci.

Nitti se torej nahaja v ravnotežju med dvema skrajnostima. Njegov položaj je slab. Klerikalna stranka ga ima v rokah in ga lahko s enim udarcem zruši.

Glede rešitve jadranskega vprašanja je posebno važno, da se v sedanjem Nittijevem kabinetu nahaja Torre kot minister za uk in bogocastje. Torre je namreč započetnik rimskega pakta.

Sedanje Nittijevo ministristvo je sestavljeno takole: Nitti — predsedstvo in notranja dela; Luzzatti — podpredsedstvo; Scialoja — zunanje zadeve; Schanzer — finance; Mortara — pravosodje; Falconi — poljedelstvo; Reineri — odrešeni kraji; Bonomi — vsicka; de Nova — javna dela in železnice; Ferraro — industrija; Torre prosveta; Alessio — pošta. Novi ministri so že zapriseženi.

Socijalizacija in razlogi zanjo.

Praga, marca 1920.

Če se obravnava vprašanje socijalizacije podjetij, se navajajo ponavadi samo razlogi delavstva, zagovarja se socijalizacija samo s socijalističnega stališča. Ne bo odveč, če vam poročam, kakšno stališče napram prvemu socijalizacijskemu zakonu, ki določa udeležbo delavstva na upravi podjetij in dobička, zavzemajo tukajšnji neodvisni napredni, rekel bi skoraj »kapitalistični« krogi, za katere govori dnevnik »Tribuna«.

Kritično poročajo o omenjenem socijalizacijskem zakonu izjave »Tribuna«, da naj novi zakon nikar ne boga podjetnika ne plaši. Novi zakon jih ovira podjetnosti, kajti:

»Če je treba, da se preneha vsa industrija trpeti vsled stalnih notranjih nasprotij, tedaj mora priti enkrat do sporazuma med delodajalci in delojemalci. To prinese mir, in ničesar drugega nam ni bolj potreba. Da imajo danes delojemalci več moči in vpliva kot v l. 1914 in da bo sporazum drugačen, kot bi bil prej, je seveda jasno.«

Nevarnost za industrijo bi bila, če se ne rešijo socijalna vprašanja naše dobe. Od tega je odvisna stabilizacija notranjih razmer v industriji. Včeraj je včeraj, teku dobe se ne more upirati niti velekapitalistična industrija, kajti gospodarsko življenje in produkcijo obvladajo tudi psihološki zakoni in tem se mora zadovoljiti: Delavstvo hoče imeti zavest, da dela nekako na svojem, da ni samo sluga, češ da ima gotovo mero samostojnosti in možnost akcije. Narod gotovo ne bo imel škode, če bo imel manj slug. Tem močnejši bo narod, čim več pravic bodo imeli njegovi ljudje, čim samostojnejši in samozavestnejši bodo. Od tega bo imela vspeh tudi industrija. Podjetnik, ki se boji delavčeve svobode, spada že med včerajšnje.

O resničnosti teh izjavam govori zgodovina osvobodjenja v Avstriji, kjer so pleniči opustili v svojih podjetjih uporabljati svoje nesvo-

bodne ljudi, jim začeli podeljevati svobodo in svobodno najemati v podjetja, samo zato, ker jim je to prinašalo dobiček. Svobodni delavec je več delal in bolje delal, kot nesvobodnjak.

List zaključuje:

»Upajmo, da nam započeta pot k gospodarski demokraciji prinese v prvi vrsti gospodarsko ojačenje.«

Podčrtujem stavek, da gospodarsko življenje obvladuje tudi psihološki zakon. Naš mladi kapitalizem delavčeve zahteve in socijalistično gibanje za vse preveč materijalno smatra. Misli, da je delavcu le za par grošev, da jih zapije pa je. Ne, ne gospod! Delavca tlačijo zavest odvisnosti, zavest, da je samo material in da ni subjekt. Če tega masa delavstva še ne more izraziti, to niš ne de. Dejstvo je pa le in nikoli se o tem ne motite, Cimperj pridete do spoznanja, tem bolje za vas in narod.

Dr. P.

Beleške.

DVE ZANIMIVOSTI.

Dve zanimivosti iz zadnjih političnih bojev ne smeta ostati neopazeni.

V sobotni seji predstavništva je dr. Puc v dvehurnem izvirnem govoru našteval klerikalcem njihove protinacionalne grehe do današnjega dne. Klerikalci so res besneli in njihovo časopisje je tulilo jeze nekaj dni potem. Toda ko je dr. Puc končal svoj govor, so pristopili k njemu mnogi radikalci in nekateri člani Narodnega kluba, torej politični zavezniki klerikalcev, in mu čestitali!

Ludbrek je bila doslej glavna trdnjava Radičeva. Pri občinskih volitvah je Stepan Dojčić, kandidat seljaške demokracije, s tričetrtinsko večino podrl Radiča.

Oboje sta veseli znamenji!

SLOVENSKI KLERIKALCI V TUJINI.

Amerikanski klerikalni list »Amerikanski Slovenec« prinaša z dne 17. februarja t. l. sporedno s sliko razsela Karla sledečo vest: »6000 Hrvatov in Slovencev v letih. Ljubljana, 14. febr. — Brzjavka poroča, da se nahaja po raznih letih v Jugoslaviji nad 6000 Hrvatov in Slovencev. Srbska soldateska gospoduje po Sloveniji in Hrvatski ter Slavoniji. Bosni in Hercegovini uprav po turško. Vzroki se navajajo, ker nekateri niso hoteli položiti prisrce lojalnosti novi Veliki Srbiji in ne gospodom Karađorđem.« — Navedel sem vest dobesedno.

Res, zelo radovedni smo, kje v Ljubljani se nahaja tisti »točni« informator »Amerikanskega Slovenca«. Ta očitno šušterskičilansko tendenciozna vest iz Ljubljane in Karlova slika pač obsenčita tudi naše klerikalce, ki ameriškim katoliškim Slovincem gotovo priporočujejo ta katoliški list.

Sicer pa stvar ne potrebuje komentarja — prekrakati se, se pa tudi ne izplača, ker je presmešno.

Jugoslavija.

Protičeva vlada odpušča uradništvo.

LDU, Beograd, 19. marca. Povodom zahteve finančnega ministra, naj se zmanjša število, sobla v vsem ministristvju, je ministristvo za prehrano že zmanjšalo število svojega sobla v Beogradu in v svojih pokrajinskih odsekih. Odpoved velja od 1. aprila.

Imenovanje varaždinskega župana in medmurskega poverjenika.

DLU, Zagreb, 19. marca. Kakor poročalo od poučene strani, je imenovan za velikega župana varaždinske županije in za poverjenika v Medimurju varaždinski odvetnik, posanec in bivši varaždinski mestni župan dr. Pero Magdić, ki je bil že zaprisežen v roke podbana.

Vsota kolkovanega denarja.

LDU, Beograd, 19. marca. »Politika« piše: Po sedanjih podatkih znaša skupna vkota kolkovanega denarja

ja od novembra 1919 do konec januarja 1920, leta 4. 670.436.419 kron, za Slovenijo 717.463.810 kron ali 15.56 %.

Nov referent za javno varnost.

LDU, Beograd, 19. marca. Ministrijski predsednik Protić je imenoval dosedanjega ravnatelja direktije plana g. Blagoje Ilića za referenta javne varnosti v ministristvu za notranje stvari.

Ravnatelj direktije plana.

LDU, Beograd, 19. Dolgoletni načelnik ministristva za notranje stvari g. Milorad Vujičić je imenovan za ravnatelja zgradbe plana.

Poprava zgradbe ministristva za šume in rude.

LDU, Beograd, 19. marca. Za popravo zgradbe ministristva za šume in rude je doočen kredit 8 milijonov dinarjev.

Razna poročila.

Poslaniška konferenca v Parizu.

LDU, 18. marca. Poslaniška konferenca se je bavila z dogodki v Nemčiji. Nato je nadaljevala proučevanje izpreminjavalnih predlogov k madžarski mirovni pogodbi in je sprejela poročila odseka, da se je konferenca pečala z vpršanjem prevoza nemškega vojnega gradiva preko Holandije in je sklenila, opozoriti holandsko vlado na to vprašanje.

Izdajatelj »Nene Freie Presse« umrl.

LDU Dunaj, 19. Danes ponoči je umrl v starosti 70 let izdajatelj lista »Nene Freie Presse«, dr. Moritz Benedikt.

Podpirajte Jugoslovansko Matico!

Na delo!

Nedeljska manifestacija pomeni za nas napor, rešiti, kar se še da rešiti. Naj čuje antanta, naj čuje cel svet, da od naših pravic do Trsta, Gorice ne odnehamo niti za las. Če antanta ne bi računala samo s sedanjostjo, ampak tudi z bodočnostjo, potem bi ugodila našim zahtevam, kajti mi ne odnehamo prej, dokler ni ves naš narod združen v eno politično celoto. Isto zahtevamo, kar je svojočasno zahteval Mazzini in na kar je Italija pozabila takoj, ko je s

tvo pomočjo dosegla presničenje svojih nacionalnih aspiracij. V to svrhu se mora ves naš narod organizirati, in koncentrirati vso svojo voljo in vse svoje moči, da čimprej napoči dan naše popolne združitve. Do tistega časa pa moramo neodrešenim bratom nuditi vso moralno in gospodarsko pomoč, da jim bo mogoče dočakati dan vstajenja.

Spominjam se na zibelko Slovenstva, našo tužno Koroško, kjer naš narod že izumira, ker je bil preslab proti nemški nasilnosti in požrečnosti. V osvobojenem delu Korotana se

navdušenja prvih dni nas je življenje s svojo brezobzirnostjo in mnogo-katerem oziru iztrežnilo in nas postavilo iz zvrženih sfer zopet na realna tla, kjer se občutki vzhlenosti razblinjajo. Res življunak — narod — ponosen, zmagoslaven, ali tudi brata — strankarski prepirl — mu živita ob stran in le premogočno se zopet uveljavljata.

Režija ravnatelja Nučiča je napravila iz »Pepehuh« mnogo več nego mu je nudila pisateljeva vezana beseda za dobro vzpizoritev. Nučič je uporabljal vsa skromna sredstva našega majhnega odra, da s scenično tehniko povzdigne dejanje. In treba je priznati, da se mu je to v veliki meri tudi res posrečilo. Zato je vzpizoritev na splošno prav povollno vspeh. Razne neuglajenosti premijere bodo ob reprizi gotovo izginile. Vloge so bile spretno razdeljene in vsak igravec je po svojih močeh pripomogel do celotnega uspeha. Junačka Pepehuh je podal g. Nučič z njemu lastno mojstersko interpretacijo. A tudi g. Rasberger v vlogi kralja, g. Staniša, Veluscek in Janko kot njegovi državno modrost prodajajoči ministri so bili popolnoma na mestu. Prav izborni je bil g. Železnik v vlogi dvornega norca. Zanesel nas je s svojo kreacijo prav med klasične umotvore, kjer slišimo iz ust dvornih norcev največje modrosti. Kreпка tipa sta postavila na oder g. Grom in Oregotin kot Pepehuhova

Kulturne drobtine.

Mariborsko gledališče. Sobota nam je prinesla na našem odru že drugo izvirno igranje sezone, po dr. Ivanu Lahu v 5 slikah dramatičirano dolenjsko pravljico, »Pepehuh«. Pepehuh je najmlajši treh bratov. Zaničevan in potisnjen na zapeček nam predstavlja naš ubožni, teptani narod. Le brata — strankarski prepirl — se širita na domu, kjer gospodarita prešerno, zato pa dom propada. A ko na čudezen način nastopi ura najmlajšemu bratu, se dvigne njegove skrite sile in v viteški tekmi si pribori solčno kraljičino devete dežele — svobodo in prepored naroda. Tedaj se mu tudi — oba starejša brata klanjata in ga prosita odpuščanja.

»Pepehuh« je obdelal dr. Lah kot rekonvalescent v praški bolnici, ko se je naš narod boril za svoje vstajenje. Dramatizacija se je pisatelju v splošnem prav lepo posrečila, mnogo pa je seveda dekorativnega priveska, ki delo sicer poživlja, v precejšnji meri pa vendarle znači koncesijo scenični učinkovitosti. Ootovo je čutil pisatelj takrat, ko se mu je porajal izpod peresa »Pepehuh«, mnogo več duševne vzhlenosti nego mu je bilo dano ustvarjajoče sile, ki naj bi bila prikazala njegovo pesnitev v vsej samonikli moči. Ootovo je tudi, da bi bil »Pepehuh« še pred enim letom učinkoval mnogo bolj kakor pa danes. Iz narodnega

Dnevne vesti.

— Opozorjamo na manifestacijsko zborovanje »Jugoslovanske Matice«, ki se vrši jutri v nedeljo v Ljubljani.

— V Mostarju stavkale črkostavci, radi česar je prenehal izhajati edini mostarski list klerikalna »Narodna sloboda«.

— V Madžarski nameravajo zlogosati bankovce. Pri tej priliki bodo bile pridržane 50 % prinešenega denarja v svrhu zboljanja valute. Zato je nastal velik lov za tulimi valutami, ki so zelo poškodile.

— Pe ljudskem šteću ima Gradec 157.032 prebivalcev nasproti 151.781 prebivalcev 1. 1910. Tekom desetlet let je naraslo število komaj za 5251 duš.

— I. jugoslovanski cetrarski klub »Favorit« s sedežem v Ljubljani, Tabor 5, pritičje levo, naznanja občinstvu, da se vsak ljubitelj tega instrumenta sprejme kot član k temu klubu. Nadaljna navodila se vsakemu članu daje ustmeno. — Vselej tega se opozarja in izda ta poziv, da naj se v najkrajšem času javijo osebe, katerim je ta godba in instrument ideal. Prijave se sprejemajo vsak dan ustmeno od 3. do 4. ure popoldne in od 7. do 8. ure zvečer, ali pa pismeno, Tabor 5 — Tudi osebe, ki so se že javile pred časom, se naprošajo za ponovno zglastev, ker bi radi obsežnosti dela prijavljeni ne mogli biti pravočasno obveščeni.

— Aretrani vlomilci. Pred par dnevi so našli v Zagrebu trije policijski agentje v gostilni Frankopan na Prilazu na tri sumljive goste. Na poziv, naj se legitimirajo, sta dva pokazala ponarejene legitimacije, v katerih je stalo, da sta policijska agenta za celo kraljestvo SHS. Policijski agentje so prva dva aretirali, dočim je tretji sumljivec pobegnil z napeitim samokresom v roki, kar mu pa ni venko koristilo, ker so ga uro na to izsledili in tudi spravili pod ključ. Pri njih so našli 6 samokresov, mnogo kiličev in drugih za vrom potrebnih priprav. Na policiji so priznali, da se pišejo Postužnjak Mihali, Postužnjak Franjo in Fellner Anton.

Ljubljana.

— Povratek slovenskih novinarjev v Ljubljano. V sredo zvečer sta dospela v Ljubljano glavni urednik »Slov. Naroda« g. Rasto Pustoslavšek in urednik »LDU« g. Anton Zobeč, ki sta skupno z jugoslovanskimi novinarji posetila Čehoslovaško. Utisi, ki sta jih prinesla s potovanja so najboljši.

— Rojakine in rojaki iz neodrešene ozonila! Ker se jutri, v nedeljo, slavi v celnem našem kraljestvu dan velikega zadovoljenja pomena za našo ožjo domovino ter se tega slavlja udeležijo vse stranke, vsi sloji, pozivljamo vas v s e, ki ste iz neodrešene ozonila, da se zanesljivo udeležite sprejema, ki bo ena najpomembnejših manifestacij, kar jih je bilo dosedaj. Dolžnost je naša, da se udeležimo v s e in v s i. Zbirališče ob pol 10. uri pred magistratom. — Mar. dr. Debelakova, Maša Gremova.

— Splošno slovensko žensko društvo vabi vse članice, da se gotovo in v polnem številu udeležijo sprejema v nedeljo jutro, Zbiramo se ob pol 10. uri pred magistratom. — Odhor.

— Poziv ljubljanskim sokolskim društvom in društvom v okolici. V nedeljo dne 21. t. m. sklicuje »Jugoslovanska Matica« ustanovno zborovanje okrožja — Ljubljana. Ob tej priliki se vrši velika manifestacija vseh organizacij. Pozivljamo vas, da se te manifestacije udeležite v kar največjem številu v krogih. Sokolska društva se zbirajo ob pol 10. uri dopoldne pred Narodnim domom, odkoder odkorakajo na zborovalni prostor. Občni zbor Slovenske Sokolske Zveze se vrši v zvezi temu v Narodnem domu. Zdravilo! Starešinstvo Sokolskega Saveza SHS.

— Slovenska Sokolska Zveza. Občni zbor Slovenske Sokolske Zveze se vrši nepreklicno v nedeljo dne 21. t. m. ob pol 10. uri dopoldne v Narodnem domu v Ljubljani. Dolžnost vseh društev in žup je, da odpošlje svoje delegate na zborovanje, ki bo sklepalo o zelo važnih zadevah. Zdravilo! Predsedstvo Slovenske Sokolske Zveze.

— Pomanjkanje mesa v Ljubljani? V četrtek dopoldne se je pri mesarskih stojnicah na Vodnikovem trgu godil čudež. Nikjer ni bilo govejega mesa. Cene govejemu mesu gredo rapidno kvišku. Pod roko ga ljudje kupujejo že po 33 K. Pravi naval je bil v četrtek na neko stojnico, kjer je bilo na prodaj nekaj telečjega mesa. — Imamo razne akcijske odbore, imamo odbore za določanje cen, ima-

mo tržne oblasti, toča nihče nima avtoritativne energije, da bi zajeli to draginsko povodeno!

— S svetilko si se svetil po mestu sinoči okrog 12. ure neki star možakar-kmet iz okolice, kar je v tej dobi pomanjkanja petroleja pravi luksuz. V nekdanjih zlatih časih, ko je bila Ljubljana takorekoč ralsko razsvetljena, bi kaj takega ne bilo treba, sedaj pa je postala »Ljubljana dolga vas«. Zdelo se mi je, kakor da sem na deželi in da hodijo kmetje k zgodnji lutranji maši in si svetilo po poti.

— Ciganska nadloga v Ljubljani. Kakor znano igrajo v neki kavarni v Ljubljani vsak večer ogrski cigani. Nimamo sicer nič proti temu, ampak čudno se nam zdi, ko imamo vendar dosti slovenskih narodnih pesmi, da igrajo ti gospodje z malo izjemno skro same madžarske komade. Svoji čas je izdala deželna vlada naredbo, ki prepoveduje zlorabo naših himen, dobro bi bilo tudi, da prepove tudi igrati za nas Slovence ponižajoče pesmi. Cigane pa naj policija pošlje tja kamor spadajo. Nimamo namena nikogar napadati, toda srce mora boleli vsakega poštenjaka, ki ve, kaj so vse počenali madžarski krvoločenci med vojno na raznih frontah s slovenskimi fanti in kako postopajo madžaroni v Prekmurju in v Banatu proti Jugoslovanom. V zahvalo zato jim v Ljubljani dovoljujemo gosti njihove »čardaše«.

Maribor.

Opozorjamo že enkrat na koncert Glasbene Matice v Mariboru, ki se vrši danes ob 20. uri v Gössovi dvorani.

Cene za sobe v tukajšnjih hotelih. Komisija za določevanje cen je določila cene za hotelske sobe na 8 do 15 K.

Iz strahu le umri v mariborskem zaporu neki postopak, katerega so zaprli radi tatvine. Njegovi tovariši so ga namreč v šali prepričali, da je obsojen na vislice. To ga je tako prevzelo, da je bil ves trud paznikov, preveriti ga, da so ga tovariši nakažili, zaman. Umri je kmalu na to.

Celje.

Zakaj imamo stanovanjsko komisijo? Naša stanovanjska komisija je hotela spraviti iz Celja nekaj tulcev, ki niso naši državljani in katerih večina sploh ni zaposlena. Seveda so se dotični takoli pritožili, ker jim vse-kakor ne diši stradalna Avstrija, kamor b imorali oditi. Kakor smo izvedeli, so se pritožbe pomagale, vlada jih je rešila v za nje ugodnem smislu. Nastane sedaj vprašanje, zakaj imamo pravzaprav stanovanjsko komisijo v Celju, če je ves njen trud in delo iluzorično. Seveda, visokih penzioniranih oficirjev itd., ne gre kar tako izseliti, ker so visoki gospodje, naši uslužbeni ljudje pa so navajeni že od prej vsega slabega in bodo zato lažje potrpeli v svojih ne-sloveskih stanovanjih.

Služba paznika za mestni vrh in mestne nasade v Celju je razpisana do 1. aprila. Plača po dogovoru. Prošnje je vložiti osebno na predsednika olesnevalnega društva.

POMANJKANJU MOKE — VZROK

VERIŽNIŠTVO!

(Nadaljnja razkritja.)

Zadnje poročilo popravljamo v toliko, da so zadevni vagoni, pet vagonov pšenice in en vagon moke, dospeli v Ljubljano dne 14. februarja št. Kako je ta pestra družba, sami netrgovci, verižniški produkti vojne, veržila s poljskimi prideletki, nam jasno pojasnjujejo naslednja razkritja, katere smo prejeli od svojega dobro poučenega informatorja. Poudarjati moramo, da so ti nečestiti verižniki zlorabljali ime in sloves »Žitnega zavoda« v svoje podle, sebične špekulacije z moko in drugimi prideletki. Kako se je ta smrdljiva, naše javno trgovsko življenje gotovo zanižajoča afera razvila?

I.

Žito in moka. Kupčije iz roke v roko.

Dne 13. marca t. l. sta dospela iz Banata v Ljubljano na glavni kolodvor dva vagona in sicer vagon št. 14773, naložen s 1566 kg pšenice in naložen na »Žitni zavod« — prečrtano — »Pavel Erzin«. To pšenico je kupil Vitko Mejač v Temerinu od nekega Arona Huckerja. Plačal jo je po 5 K kg oziroma nekaj po 6 K 50 v. Vagon je takoj prodal Pavlu Erzinu po 5 K 80 v oz. 6 K 50 v. Ta pa jo je dalje prodal nameščencu »Žitnega zavoda« — Ivanu Vrečku, kateri je vagon prevzel po 7 K 80 v. Vreček je imel namen poslati pšenico pod imenom »Žitni zavod« milnariju Fran-

cu Majdču v Vir pri Domžalah, da jo zmelje. Vreček si je hotel pridržati eno tretjino zase, dve tretjini pa prodati drugim trgovcem. Za cene se pa ne ve kakšne. — Vagon je prišel v Ljubljano s vozniškim listom za »Žitni zavod«, potem pa so črtali naslov in napisali »Pavel Erzin«.

Pripomnimo, da vsi trije Mejač, Erzin in Vreček, niso bili trgovci in tedaj tudi niso bili opravičeni trgovati s poljskimi prideletki na debelo. Ker so organi centralnega verižniškega urada zvedeli in dognali te manipulacije, so ta vagon, kakor tudi vagon moke takoj zaplenili in trofice aretirali zaradi veriženja s poljskimi prideletki in moko.

V drugem vagonu, ki ga je tudi Mejač poslal, pa na »Robežnik-Vič«, je bila moka. O pošiljatelju Robežnik ni absolutno nič vedel, še le ko je moka dospela v Ljubljano, so o tem obvestili Robežnika ter mu jo ponudili po 14 K kg. V Banatu je bila kupljena za 8 K, nekaj po 12 K. Robežnik je odklonil Mejačevu ponudbo, nakar je Mejač prodal moko Pavlu Erzinu, kateri jo je nameraval poslati v Zire. Gotovo v filitapske svrhe preko demarkacijske črte!! Seveda, ker so neupravičeno tigovali, ker se bile cene previsoke, je verižniški urad tudi moko zaplenil.

Prvi je bil aretriran Vitko Mejač. Za ním so sledile aretacije Pavla Erzina in Ivana Vrečka. Obenem pa so se odkrile in razkrile vse podle, verižniško-rafinirane špekulacije teh brezvestnih elementov z najpotrebnejšimi ljudskimi živili!

2.

Temeljita, točna in vsestranska preiskava, katero je vodil vodja centralnega verižniškega urada pol. svetnik Keršovan s svojimi marljivimi organi proti omenjeni trofici, je razkrinila velikanski material o vseh manipulacijah. Dognali so sledeče zanimivosti:

Kupčija z državno železnico. — Iz-voz moke v Avstrijo.

Začetkom lanskega leta se je mladi Vitko Mejač ponudil ravnateljstvu državnih železnic, da nakupi v Vukovaru moko po 1 K 50 v. za aprovizacijo državnih železnic. Ker je ta ponudba konvenirala, jo je ravnateljstvo sprejelo in je takoj izplačalo Mejaču kot predjem 130.000 K. Mejač je v Banatu in drugod za ta denar nakupil razna živila: pšenico, moko, prečišče meso itd. Nakupljeno blago je v resnici odnesel pod naslovom pošiljatelja in prejemnika »Ravnateljstvo državnih železnic«. Dne 14. aprila lanskega leta je Vitko Mejač aranžiral velikanski transport živil. Odnesel je 11 vagonov živil za »Ravnateljstvo državnih železnic«. 14 vagonov na »Žitni zavod« in 3 vagona za veletrgovca Kneza. V Ljubljano je baje ta transport dospel. Toda od tega transporta ni državna železnica prejela absolutno nobene-ga vagona, »Žitni zavod« pa šest vagonov rži. Vse drugo je neznanom kam izginilo. Govore, da v Nemško Avstrijo, kajti pri hišni preiskavi na Mejačevem stanovanju so našli obširno korespondenco z Nemško Avstrijo! — Ker Mejač ni izpolnil svoje ponudbe, ga je državna železnica potom finančne prokuratorje tožila za izplačilo zneska 130.000 K, katere je tudi Mejač polagoma izplačal. Ta manipulacija gotovo meji na določila kazenskega zakona. Predzren je bil ta verižnik v resnici!

Vitko Mejač je kapital državnih železnic porabljal za lastne kupčije in za svoje privatne verižniške špekulacije, da se mlo izrazi, čeprav bo mogoče državni pravdnik smatral te finančne transakcije za kak drugačen čin.

Ker je Žerjavova vlada lanske leto začela stopati takim verižnikom na prste, se je Vitko Mejač ponudil za uradnika in je bil sprejet pri znani izvozni in uvozni trditvi »Impex«. Mejač je imel nalogo in dolžnost, da trguje in kupuje za to družbo, mesto tega pa je on zopet pod okriljem te trditve kupčeval za se na svojo roko, mesto za družbo. Januarja meseca letos je družba zelo pritiskala na Mejača, da naj nakupi žito in moko, ker dnevne cene tudi v Banatu zelo rastejo.

Ravnatelj »Žitnega zavoda« izjavlja, da ni vedel za umazane kupčije svojega brata Pavla. Oficijelno se zatrjuje, da je ta trojica zlorabljala ime in sloves naših obastvenih zavodov. Toda to je poglavje zase!

Obsodba.

Centralni verižniški urad, prenrčan, da je trojica zlorabljala »Žitni zavod« v samopašne verižniške kupčije, da je Mejač zlorabljal »državno železnico«, je izrekel naslednjo obsodbo: Zaradi veriženja in navijanja cen moki in žitu se obsodijo Vitko Mejač na 20.000 K globe in na šest mesecev zapora, Pavel Erzin

na 15.000 K globe in na štiri mesece zapora ter Ivan Vreček na 15.000 K globe in na tri mesece zapora.

Ker je ta trojica izrabljala in prodajala žito pod firmo »Žitni zavod«, ker so se posluževali poštenega slovesa oblastvenega zavoda, ker so zlorabljali državno železnico pri kupčijah na debelo, so bili vsi trije obenem predani državnemu pravdnikstvu v kazensko postopanje.

Vtis v Banatu.

Vest o odkritih verižniških kupčijah z moko in žitom je v vseh trgovskih krogih Banata vzbudila splošno zanimanje. Že dalj časa je vlada v krogih banatskih eksporterjev žita velika nevolja proti Sloveniji, ostro se je kritiziralo postopanje »Žitnega zavoda«. Te kritike niso bile povsem neutemeljene, kajti trgovci niso mogli razumeti, da rabi »Žitni zavod« tako velikanske količine žita za prehrano Slovence, dočim so si skrivaj namigavali, da se te količine izvažajo pod imenom »Žitnega zavoda« v Nemško Avstrijo. Povsod je bil pregovor: »Žitni zavod« ni za Slovenijo, je za »Švabe«.

Vtis v Ljubljani.

Veliko je zanimanje za to afero v ljubljanskih verižniških, kakor tudi trgovskih krogih. Povdarjati moramo, da je stroga preiskava dognala, da so ti gospodje »Žitni zavod« zlorabljali za svoje privatne izvozne špekulacije v inozemstvo, da so s tem v Banatu povzročili veliko ogorčenje proti Slovincem in tako škodovali medsebojni celokupnosti. Verižniki pa različno komentirajo zadevo. Tako se je neki verižnik izrazil: »To je škandal! Zahvali naj se Sloveniji, da smo ji dobavljali moko in žito, ker drugače bi morali ljudje gladu poginiti!«

NEREDNOSTI PRI POŠTNI UPRAVI.

Mnogo se je že pisalo o nerednostih pri poštni upravi. Pisec teh vrst, ki je bil tudi prizadet vsled nerednosti, je naprosil osebo, ki dobro pozna razmere poštne uprave, da mu je razlasi, kje je pravzaprav treba krivca iskati. Iz teh informacij se razvidi, da poštne uslužbenstvo za te nerednosti ni odgovorno, ampak da je treba krivdo iskati pri višji upravi. Glavni vzrok pa je preobloženje poštne oseboja z delom.

Ambulanco uslužbenstvo n. pr. nastopi službo na progi Maribor-

Pokrajinske vesti.

Predoslie. Nedavno smo na tem mestu opomnili, naj se nekemu goriskemu beguncu zaseženo blago razdeli ali vsaj po primernih cenah odda revnim slojem v občini. Dotična notica je imela baje za posledico, da se je blago zopet — nekam umaknilo. Dovoljeno nam bodi, prav uljudno vprašati: Kdaj bo prišlo zopet na dan? Doklej bodo naši najpotrebnejši sloji še čakali na milost, da se blago otme kvarnemu ležanju v kakih slabih skladiščih? Z blagom na dan! Imamo kvaliteto in kvantiteto v evidenci!

Murska Sobota. V nedeljo, 21. t. m. se vrši pri nas ustanovitev podružnice »Jugoslovanske Matice«. Ustanovno zborovanje bo združeno z velikim manifestacijskim shodom, na katerega pridele vsi Prekmurci.

Mariborski straži v vednost. Ugotavljamo, da dopisnik članka Sv. Jurij ob Ščavnici v »Jugoslaviji« z dne 28. 2. t. l. ni identičen z osebo, na katero namizuje brez vsake podlage dopisnik »Mariborske Straže« v tem listu z dne 10. 3. t. l.

St. Ilj v Slov. Goricah. (Roparski napad). Dne 11. t. m. dopoldne je neka v vojaško uniformo oblečena oseba napadla posestnico Marto Granda med potjo, ko je šla na železniško postajo, da se odpelje v Maribor. Neznani napadalec ji je izmaknil torbico, v kateri je imela 4500 K, ki jih je hotela v Mariboru zamenjati za nov denar. Orožništvu se še ni posrečilo izslediti zločinca.

St. Leonhard in Stmk. — Je, kakor trditve v eni zadnjih števil »Jugoslavije«, poštni urad v Sloveniji. Gospod urednik, menda ste se enkrat urezali! — Ako ne, pa povejte, kje približno leži ta blažen kraj. Zemljepisje ni ravno predmet, katerega jaz najbolje znam, zato na bodite nevoljni, da Vas nadlegujem. — Zanimam se namreč za ta kraj iz sledečega vzroka: Iz Beograda rabi navadno pismo v Laško pri Celju 3 dni, iz »St. Leonhard-a in Stmk.« pa nujno (ekspres!) 6 dni! O navadnih pismih in pošiljateljih niti ne govorim. Če ste, g. urednik, res »kunjštini«, kakor trdijo pri nas nekateri, potem »pogrumajte«, kaj je vzrok tem srednjeveškim razmeram. Zdravilo bodite, pa nič ne zamerite Vašemu Liksu.

Labod. Ob priliki poslovitve g. Andreja Furlana, poštnega sluga, ki je premeščen v Ljubljano, je nabral g. Ivan Majcen v gostilni g. Osralneka 50 K za Ciril-Metodovo družbo. Izdajatelj in odg. urednik A. Pesek. Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

POSLANO.*

(Sum tihotapstva z medicamenti).

Pod tem naslovom je objavila »Neue freie Presse« na Dunaju članek, katerega je dunajski zastopnik svojih klientov gg. Riko Lončarja in Franca Klement g. dr. R. Kiwe popravil sledeče: »Gg. Riko Lončar in Franca Klement iz Maribora nista nikdar ponujala na prodaj medicamentov v vrednosti več milijonov kron. Omenjena gospoda sta pač svoječasno v svrhu eksporta nakupila medicinalije, ki so bile gospodarsko prosto blago, toda cena teh medicamentov je znašala komaj nekaj 100.000 K.

Policajska oblast, ki se je po za-

• Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno le v toliko, kolikor določa zakon.

Ljubljana najkasneje ob 15. (ob 3.3) popoldne v Mariboru in prispe okoli 22. (10 ure) zvečer v Ljubljano po zelo napornem delu. Ob tem času so gostilne že zaprte, in uslužbenstva ne dobi niti najpotrebnejših okrepčil. Ravnotako je s prenočiščem, Ambulanco osebo je vsled malomarnosti in brezsrčnosti poštnega ravnateljstva primorano prenočiti v zadolnem poštenem vozu na tleh ali na stranskih ozkih mizah. Ob treh jutraj na mora zopet pričeti z delom za nasprotno smer, to je za progo Ljubljana-Maribor, kamor prispe okoli 10. dopoldne. Apelira se na javnost, da presodi, ali je tako nesposobno uslužbenstvo sploši še zmožno opravljati vestno svojo službo.

Ravnotako, če ne še hušje, je prizadeto oseboje pri posameznih uradnih in njih oddelkih. Odmor po končani službi ni za vse jednako odmerjen, kajti so uradi, pri katerih ima oseboje po celoučni službi 36 ur odmora, pri drugih pa samo 24 in ravno zadnji morajo večkrat v nehiženih prostorih, celo noč opravljati odgovorno službo. Tudi ambulanco oseboje vživa pri različnih ravnateljih različne ugodnosti, tako ima n. pr. Zagrebačko oseboje v Mariboru po končani vožnji Zagreb-Maribor 30 ur odmora in se vrh tega spočije v dobro opremljeni spalni sobi naleti od poštne uprave, dočim poštne ravnateljstvo za Slovenijo podreleno ambulanco oseboje — čeravno v isti državi — nima teh ugodnosti. Pač pa grozi poštne ravnateljstvo v Ljubljani podreleno oseboje, da mu »postavi nož na grlo« ako se drzne prositi za odstranitev že službenim predpisom neodgovarjajočih razmer.

Terorizem ljubljanskega poštne-ravnateljstva je tako brezsrčen, da brez utemeljenih vzrokov premešča uslužbenstvo iz enega kraja v drugega, pozabljač pri tem, da napravlja s tem tudi državi ogromne stroške.

Nekaj nečrvenega so tudi uradniki »Germania« od ravnateljstva, ki govorijo samo o malomarnosti, boljše-vizmu, ter mgole samih groženj z najhujšimi predrstvi, kakor denarnimi globami in suspendacijo.

Namen tega dopisa je, javnost prepričati, da ni boljševidni duh in malomarnost poštne oseboja vzrok različnih nerednosti pri pošti, temveč brezsrčen terorizem in duhni čas ne odgovarjajoče postopanje poštne uprave.

lezniško postajo, da se odpelje v Maribor. Neznani napadalec ji je izmaknil torbico, v kateri je imela 4500 K, ki jih je hotela v Mariboru zamenjati za nov denar. Orožništvu se še ni posrečilo izslediti zločinca.

St. Leonhard in Stmk. — Je, kakor trditve v eni zadnjih števil »Jugoslavije«, poštni urad v Sloveniji. Gospod urednik, menda ste se enkrat urezali! — Ako ne, pa povejte, kje približno leži ta blažen kraj. Zemljepisje ni ravno predmet, katerega jaz najbolje znam, zato na bodite nevoljni, da Vas nadlegujem. — Zanimam se namreč za ta kraj iz sledečega vzroka: Iz Beograda rabi navadno pismo v Laško pri Celju 3 dni, iz »St. Leonhard-a in Stmk.« pa nujno (ekspres!) 6 dni! O navadnih pismih in pošiljateljih niti ne govorim. Če ste, g. urednik, res »kunjštini«, kakor trdijo pri nas nekateri, potem »pogrumajte«, kaj je vzrok tem srednjeveškim razmeram. Zdravilo bodite, pa nič ne zamerite Vašemu Liksu.

Labod. Ob priliki poslovitve g. Andreja Furlana, poštnega sluga, ki je premeščen v Ljubljano, je nabral g. Ivan Majcen v gostilni g. Osralneka 50 K za Ciril-Metodovo družbo. Izdajatelj in odg. urednik A. Pesek. Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

slišanju gospoda Rika Lončarja pre-pričala o resničnosti tega stvarnega položaja, je omenjena gg. sumla le prestopka carinskih prepisov in radi tega odredila zaplenbo navedenih medicamentov.

Ni res, da je bil g. Riko Lončar oddan finančnemu okraju ravnateljstvu in tudi o kakem prikradljanju carine v predmetnem slučaju ne more biti nikakega govora, ker sta gg. Riko Lončar in Franca Klement kupila blago pri g. Maksu Hauser. Izdelovalatelu kozmetičnega blaga na Dunaju, IX. okr. ki je svoječasno dokazal, da je blago nakupil v prostem prometu na Dunaju.

Postopanje, ki visi pri finančni oblasti, bo brezdvomno dokazalo resničnost teh navedb.

Maribor, dne 15. marca 1920.

Dr. Rudolf Ravnik
odvetnik v Mariboru

**Neposredno pod
državnim nadzorstvom.**